

Czeladź i Niemcy

6 września 2021

5 września 1939 roku oddziały niemieckie zajęły moje rodzinne miasto Czeladź, która wkrótce potem (w październiku 1939 r.) została wcielona do Rzeszy – dlatego mój ojciec urodził się formalnie w Niemczech, w rejencji katowickiej. Warto wspomnieć, że niecały rok później (17 lipca 1940 r.) urządzono w Czeladzi ogólnomiejską łapankę, podczas której zatrzymano całą polską męską ludność miasta (!) – wielu z zatrzymanych bito i torturowano, a kilkuset z nich aresztowano, wydarzenia te znane są jako „krwawa środa”.

Nie każdy jednak wie, że nie była to pierwsza po zakończeniu I wojny światowej niemiecka zbrojna agresja na Czeladź i polskie granice. Palma pierwszeństwa przypada tu republice rządzonej przez socjaldemokratów Eberta i Scheidemanna. Już 10 marca 1919 roku oddział regularnej armii niemieckiej – dwie kompanie wojska, w sile ok. 400 żołnierzy uzbrojonych w karabiny ręczne i dwa ciężkie karabiny maszynowe – wbrew postanowieniom rozejmu z Trewiru przekroczył polską granicę w pobliżu kopalni „Saturn” i zaatakował patrolujących ją polskich żołnierzy z 7. pułku piechoty Legionów (byłego 1. pułku Polnische Wehrmacht). W bitwie, która się wywiązała, zginęło trzech z nich – w tym jednego pojmano rannego i dobito kolbami karabinów – a ponad dziesięciu zostało rannych. Starcie, w którym polskich żołnierzy (w sile początkowo około 40, a docelowo ponad 100 ludzi) wsparli pracownicy kopalni, trwało około czterech godzin, potem oddział niemiecki wycofał się na swoją stronę granicy, pozostawiając 18 zabitych, 3 jeńców i prawie 50 rannych.

Zabitym Polakom w 1929 roku postawiono pomnik (na zdjęciu), który został zniszczony przez Niemców 11 listopada 1939 roku. W listopadzie 2020 roku niedaleko jego pierwotnej lokalizacji

(obecna ul. Katowicka przy skrzyżowaniu z Nowopogońską, teraz jest tam symboliczny grób Polaków pomordowanych w niemieckich obozach koncentracyjnych) stanęła jego replika.

Jako ciekawostkę można podać, że już w XVII i XVIII wieku tereny Czeladzi, należącej wtedy do Księstwa Siewierskiego, były atakowane z obszaru Rzeszy i dochodziło do zbrojnych potyczek – wówczas chodziło o sporne grunty leżące na prawym brzegu Brynicy, do których rościła sobie prawo szlachta z Cesarstwa – najpierw Mieroszewscy, a potem Donnersmarckowie. Ostatecznie spór został rozstrzygnięty przez powołaną w tym celu komisję na korzyść Czeladzi, choć zatargi o granice posiadłości miejskich występowały jeszcze w XIX wieku.

Autorstwo: Jacek Sierpiński

Źródło: Sierp.Libertarianizm.pl

Bibliografia

1. <http://czeladz.blogspot.com/2010/12/krwawa-sroda.html>

2.

https://czeladzniepodleglej.blogspot.com/2018/12/boj-pod-czeladzia_15.html

3. <https://sosnowiec.online/bitwa-na-saturnie/>

4.

<https://czeladz.naszemiasto.pl/zburzony-przez-niemcow-w-1939-r-oku-pomnik-znow-stanal-w/ar/c13-8023185>

5.

<https://sbc.org.pl/dlibra/publication/23856/edition/21171/content>